ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ἡ περισυλλογὴ τῆς λαογραφικῆς ὕλης μεθ᾽ ἧς καὶ ἡ μουσικὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ τῶν λαϊκῶν χορῶν ἐπιδιώκεται ὑπὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ δι᾽ ἰδίων ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ του εἰς τὴν ὕπαιθρον πρὸς γενικὴν μελέτην τοῦ ἐκ παραδόσεως λαϊκοῦ βίου ὡρισμένων ἑκάστοτε τόπων διὰ τῆς συλλογῆς τῶν διαφόρων μορφῶν του εἰς τοὺς τομεῖς του, τὸν ὑλικόν, πνευματικὸν καὶ κοινωνικόν, ἢ καὶ πρὸς ἐξέτασιν εἰδικῶς ὡρισμένων φαινομένων αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀποστολῶν τούτων προέρχονται συλλογαὶ ποικίλου, ὡς εἶναι φυσικόν, λαογραφικοῦ περιεχομένου, αἱ ὁποῖαι κατατίθενται εἰς τὸ Λαογρ. Ἀρχεῖον πρὸς ἐπιστημονικὴν χρησιμοποίησιν τῆς περιεχομένης ὕλης. Ἡ ἐπιστημονικὴ ὅμως ἀξία τῆς ὕλης ταύτης, ὡς καὶ τῆς τῶν ἄλλων συλλογῶν, ἐξαρτᾶται, ὡς γνωστόν, ὄχι μόνον ἐκ τῶν λαϊκῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἀντλεῖται αὕτη καὶ τῆς μεθοδικῆς πρὸς πληρότητα συλλογῆς της, ἀλλ᾽ ἀκόμη καὶ ἐκ τῆς ἀξιολογήσεως αὐτῆς διὰ παρατηρήσεων τοῦ συλλογέως ἐπὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ λαϊκοῦ βίου εἴς τινα τόπον κατὰ τὸν χρόνον τῆς λαογραφικῆς ἐξετάσεώς του, σχετικῶν πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ βίου τούτου καὶ εἰς ποίας μορφάς του, τὴν ἰδιομορφίαν του, τοὺς παράγοντας ἰδίᾳ τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ πολιτιστικούς, οἵτινες ἤσκησαν ἢ καὶ ἀσκοῦν ἀκόμη ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν του κ. ἄ.

Ἡ πλαισίωσις τῆς λαογραφικῆς συλλογῆς διὰ τῶν πληροφοριῶν τούτων θὰ βοηθήσῃ οὐ μόνον τὸν σημερινὸν ἐρευνητήν, ἀλλὰ περισσότερον καὶ τὸν τοῦ μέλλοντος, πρὸς εὐχερεστέραν καὶ πληρεστέραν χρησιμοποίησιν αὐτῆς.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται διετυπώνοντο μέχρι τοῦδε εἰς συντόμους ἐκθέσεις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου σχετικὰς πρὸς τὰς ἐκτελουμένας ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀποστολὰς συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης.

Πρὸς τὸν σκοπὸν οὐ μόνον τῆς οὕτω πληρεστέρας ἐμφανίσεως τῶν συλλογῶν τούτων καὶ τῆς κατ᾽ ἀκολουθίαν ἐπωφελέστερον καὶ εὐχερέστερον χρησιμοποιήσεώς των καὶ ὑπὸ τρίτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς καθοδήγησιν τῶν πολλῶν σήμερον λαογραφούντων πρὸς κατάρτισιν συστηματικῶν καὶ μὲ ἀκρίβειαν συλλογῶν, ἐκρίθη σκόπιμον, ὅπως δημοσιεύωνται αἱ συντασσόμεναι ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ἐκθέσεις περὶ τῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν του.

Ἤδη ἔχει δημοσιευθῆ, συντεταγμένη ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἐκτεθεισῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων, προσηρμοσμένη ὅμως πρὸς δημοσίευσιν εἰς εἰδικὸν τοπικὸν περιοδικόν, ἡ ἔκθεσις τῆς λαογραφικῆς ἀποστολῆς τῷ 1956 τοῦ διευθυντοῦ ***Γ. Κ. Σπυριδάκη*** *εἰς Ψέριμον καὶ Τῆλον τῆς Δωδεκανήσου (9 Αὐγ.—8 Σεπτεμβ.), εἰς τὸ περ. Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον, τόμ. Β΄ (1956) σ. 195-205.*

Κατωτέρω δημοσιεύονται αἱ ἐκθέσεις περὶ τῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν τοῦ Λ. Α. τῷ 1957.

Α΄.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑΝ (19 ΑΥΓ.-2 ΣΕΠΤ. 1957)

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ

Ἡ νῆσος Ἀστυπάλαια (κοιν. Ἀστροπαλιὰ ἀλλὰ καὶ Ἀστυπαλιὰ) ἀνήκει γεωγραφικῶς εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Δωδεκανήσων, τῶν ὁποίων καὶ ἠκολούθησε τὴν ἱστορικὴν τύχην ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος (1207) διὰ τῆς φραγκοκρατίας, κυρίως ὑπὸ τοὺς Κουερίνι, εἶτα τῆς τουρκοκρατίας (ἀπὸ τοῦ 1537) καὶ τέλος τῆς ἰταλοκρατίας (ἀπὸ τοῦ 1912) μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς τῷ 1947. Ἔχει αὕτη ἔκτασιν 113,6 τετρ. χιλ. καὶ χωρίζεται διὰ μικροῦ ἰσθμοῦ εἰς τὸ μέσον, πλάτους 110 περίπου μέτρ., εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα, τὸ λεγόμενον Μέσα νησί, καὶ εἰς τὸ δυτικόν, τὸ Ὄξω νησί. (=Ἔξω νησί).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους εἶναι βουνώδης μέ τινας μικρὰς κοιλάδας, τὸ δὲ κλῖμα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης εἶναι, τὸν μὲν χειμῶνα ἤπιον, τὸ δὲ θέρος δροσερόν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἐν συνόλῳ 1850 κάτοικοι (ἀπογρ. τοῦ 1951: 785 ἄρρ. 1065 θήλεις[1]) εἶναι ἐγκατεστημένος εἰς τρεῖς κυρίως συνοικισμούς, τὴ Χώρα εἰς τὸ Ἔξω νησὶ καὶ τὴ Μαλτεζάνα (κοιν. Μαρτιντζάνα) καὶ τὸ Βαθὺ εἰς τὸ Μέσα νησί.

Ἐκ τούτων εἰς τὴν Χώρα, πρωτεύουσαν τῆς νήσου, εἶναι συγκεντρωμένον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων. Αὕτη εἶναι κτισμένη ἐπὶ ὑψώματος παρὰ τὴν νοτίαν ἀκτήν, τὸ ὁποῖον προεξέχον ἐντὸς τῆς θαλάσσης σχηματίζει ὑπήνεμον ὅρμον, τὸν Πέρα Γιαλόν.

Ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τούτου, παρέχοντος ἀσφάλειαν ἀπὸ ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν, σῴζεται τὸ ἐπὶ παλαιοτέρου φρουρίου ἀνεγερθὲν τὸν 15ον αἰῶνα (1413) μὲ τὰς κατόπιν διὰ τοῦ χρόνου βελτιώσεις μεσαιωνικὸν κάστρον, τὸ ὁποῖον μόλις πρὸ

---

[1] Τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ νῆσος εἶχε 3000 κατοίκους καὶ τῷ 1900 2500. Βλ. *Σωτηρ. Ἀγαπητίδου,* Ὁ πληθυσμὸς τῆς Δωδεκανήσου. Δωδεκ. Ἐπιθεώρ. Β΄ (1948) σ. 88.